

TRT Çocuk Kanalındaki Çizgi Filmlerin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi: “Akıllı Tavşan Momo” ve “Pırıl” Örneği¹

Investigating Cartoons in Terms of Values Education: The Example of "Smart Rabbit Momo" and "Pırıl"

Özge ÖZEL

Dr. Öğr. Üyesi ◆ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Okul Öncesi Eğitimi ◆
ozgeozel@mehmetakifedu.tr ◆ ORCID: 0000-0003-4992-483X

Zehra Nur KÜÇÜKKART

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Okul Öncesi Eğitimi ◆ zehranurkkart@gmail.com ◆ ORCID:
0000-0002-1380-0061

Özet

Günümüzde, teknolojinin varlığı ve kullanımı okul öncesi dönemde kaçınılmaz bir hâle gelmiş; COVID 19 ile birlikte de en yüksek seviyeye ulaşmıştır. Bu nedenle, eğitimciler ve araştırmacılar okul öncesi dönem yaş gruplarının izlediği içeriklerin önemli olduğu konusunda hemfikirlerdir. Bu araştırmada, çocuklar tarafından çok izlenen çizgi filmlerin içeriğinde değerler eğitimine yer verilme sıklığının incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma için, Türkiye’de en çok izlenen kanallardan biri olan TRT Çocuk kanalında yayınlanan ve izlenmesi çok olup üzerinde daha önce çalışma yapılmamış olan “Akıllı Tavşan Momo” ve “Pırıl” isimli çizgi filmler seçilmiştir. Bu çizgi filmlerde, MEB ve UNESCO tarafından belirlenen; adalet, dostluk, dürüstlük, özdenetim, sabır, sevgi, sorumluluk, saygı, iş birliği, özgürlük, mutluluk, alçakgönüllülük, barış, vatanseverlik, yardımseverlik, hoşgörü, birlik ve sadelik değerlerinin sıklığı incelenmiştir. Araştırma nitel desende düzenlenmiştir. “Akıllı Tavşan Momo” ve “Pırıl” isimli çizgi filmlerin YouTube platformu üzerinden çocuklar tarafından en çok izlenen 10’ar bölümü ele alınarak, toplamda 20 bölüm incelenmiştir. Çalışmada içerik analizi yapılmış, araştırmada bulunan iki araştırmacı tarafından videolar ayrı ayrı izlenerek, sonrasında bulgular karşılaştırılmıştır. Sonuç olarak, “Akıllı Tavşan Momo” isimli çizgi filmin çocuklar tarafından en çok izlenen 10 bölümünde 91 adet değere; Pırıl’da incelenen 10 bölümde toplam 93 adet değere yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. “Akıllı Tavşan Momo ve Pırıl” isimli çizgi film içeriklerinin verilerine bakıldığında MEB ve UNESCO tarafından belirlenen değerlere yer verildiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Çocuk ve medya, Değerler eğitimi, Çizgi film

Abstract

Nowadays, the existence and use of technology has become inevitable in preschool age; it has also reached its highest level with COVID 19. Therefore, educators and researchers agree that the content watched by preschool age groups is important. In this study, it is aimed to examine the frequency of values education in the content of cartoons that are watched a lot by children. For the study, the cartoons “Smart Rabbit Momo” and “Pırıl” were selected. In these cartoons, Minister of National Education and designated by UNESCO; justice, friendship, honesty, self-control, patience, love, responsibility, respect, cooperation, freedom, happiness, humility, peace, patriotism, charity, tolerance, unity and simplicity, the values of frequency were investigated. The research is organized in a qualitative pattern. The 10 most watched episodes of the cartoons “Smart Rabbit Momo” and “Pırıl” by children on the YouTube platform were discussed and a total of 20 episodes were examined. Content analysis was carried out in the study, videos were watched separately by the two researchers in the study, and then the findings were compared. As a result, it was concluded that the cartoon “Smart Rabbit Momo” has a value of 91 units in the 10 most watched episodes by children; a total of 93 units were included in the 10 episodes examined in “Pırıl”. When looking at the data of

the cartoon content called “Smart Rabbit Momo” and “Pırlı”, it was seen that the values set by the Ministry of Education and UNESCO were included.

Keywords: *Child and media, Values education, Cartoons*

1. Giriş

Dünyadaki en geniş yaş aralığına erişebilen teknolojik alet televizyondur (TV) (Domoff vd., 2019). Günün her bölümünde, yaşamlarının her anında televizyona maruz kalan çocuklar, yaşadıkları bu dünyayı televizyon aracılığıyla öğrenmeye ve keşfetmeye başlarlar (Yağlı, 2013). Televizyondan çıkan sesler, görünen hareketler bebeklik döneminden itibaren çocukların ilgisini çekmeye başlar (Domoff vd., 2019). Gündüz vd., (2019) Türkiye’deki çocukların %47’sinin günde bir saat, %14’ünün ise günde dört veya daha fazla saat boyunca TV izlediklerini ortaya çıkarmıştır. Habib ve Soliman ise (2015) kendi çalışmalarında 2-5 yaş arası çocukların haftada 32 saat TV izlediklerini vurgulamıştır. 2020 yılından itibaren dünyada ve ülkemizde yaşanan Covid-19 pandemisi sebebiyle teknoloji hem yetişkinler hem de çocuklar için zorunlu hâle gelmiştir (Yener vd., 2021). Bu nedenle, TV karşısında geçen sürede de dolaylı olarak artış yaşanmıştır.

Nesillerden nesillere kültür aktarımını üstlenen dilin ve yetişkinlerin yerini teknolojik aletler almaya, kültür bağlamında insanların yerine geçmeye başlamıştır (Oruç vd., 2011). Ebeveynler ve çocuğa bakım veren kişiler teknolojiyi her ne kadar çocuklarından uzak tutmaya çalışsalar bile teknoloji kullanım yaşı günden güne düşmektedir. Günümüzde çocuklar teknolojiyi kullanarak kısa sürede birçok bilgiye ulaşabilir hâle geldikleri gibi eğitimlerinin hemen her yerinde teknoloji kullanmak ve gelişen çağa ayak uydurmak zorunda oldukları görmezden gelinemez (Cesur ve Paker, 2007; Mustafaoğlu vd., 2018). Teknolojik cihazların çocuklar ile olan bu yoğun etkileşimi, teknolojinin çocukları her yönden olduğu gibi gelişim alanları açısından da etkilemektedir (Tüzün, 2002).

Televizyon kanallarında yararlı veya yararsız olarak gruplayabileceğimiz sayısız içerik yayınlanmaktadır ve izleyiciyi ister istemez kendisine çekmektedir (Karakuş, 2015; Yağlı, 2013). Çocuklar için hazırlanmış ve hâlihazırda yayınlanan eğlence programları ve çizgi filmler bu içeriklerin başında gelmektedir (Tezcan, 1980). Dolayısıyla çocukların neler izlediği, hangi içeriklerle karşı karşıya kaldığı ve bu içeriklerin onlara nasıl mesajlar ilettiği çok büyük bir öneme sahiptir (Mutlu, 1999). Çünkü çocukların TV programlarındaki karakterlerden ve olaylardan fazlaca etkilendiği bir gerçektir (OMEP, 2011). Çocukların erken dönemlerde çok fazla izlediği çizgi filmlerin çocuklar üzerinde birçok pozitif ve negatif etkisi bulunmaktadır (İmamoğlu ve Şirin, 2011). Çocuklar için hazırlanmış sayısız içerikten çocuklar sevgi, saygı, iş birliği, yardımlaşma, paylaşma, arkadaşlık gibi kavramları kazanabilirken, saldırgan ve şiddet içerikli kavramlar ile de karşılaşabilir (Yener vd., 2021).

Televizyon kanallarında çocuklar için hazırlanmış olan çok sayıda çizgi film yayınlanmaktadır. 36-72 ay dönem çocukları kadar bazı yetişkinlerin de yayınlanan çizgi filmleri büyük bir ilgiyle izlediği söylenebilir. Yapılan araştırmalar sonucu 10 yaşına kadar çocukların çizgi filme olan ilgilerinin yüksek olduğu yönüyle, 10 yaşından sonra bu ilginin düşüşe geçtiğini bize göstermektedir (Cesur ve Paker, 2007). Çocukların 36-72 ay döneminde ilgilerinin bu denli yoğun olduğu çizgi filmlerin onlar üzerinde bıraktığı etki tartışılmaz ölçüde büyüktür. Televizyonda her gördüklerini sorgulamadan doğru kabul edebilen ve doğruyu yanlış ayırt edemeyen bu yaş grubu için çizgi film içeriklerinin iyi bir şekilde düzenlenmiş olması gerekir (Şirin, 2006).

İyi düzenlenmiş bir içeriğe sahip olan çizgi filmler çocuklara bazı katkılar sağlamaktadır:

- Çocukların yeni ve farklı deneyimler öğrenmelerini sağlar.
- Bilişsel ve dil gelişimlerini destekler. Zengin uyarıcılarla karşılaşmalarını sağlar.
- Hayal güçlerini zenginleştirir.

- Yaratıcılıklarını destekler.
- Değerleri yayma ve davranış kalıpları oluşturma konusunda destekleyicidir (Oruç vd., 2011).

Bunun yanı sıra iyi hazırlanmamış içeriklere maruz kalan çocuklarda saldırganlık ve şiddet eğilimin fazla olduğu, kişilik ve benlik gelişimlerini olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrancı vd., (2004) yaptığı çalışmada çocukların izlediği çizgi filmlerde yaralama ve şiddet görüntülerine çok fazla yer verildiğini saptamışlardır (Yaşar ve Paksoy, 2011).

36-72 ay dönem çocukları çizgi filmlerde gördükleri her şeyi doğru kabul edip, çizgi film karakterlerini rol model alırlar. Bu nedenle, sosyal öğrenme ile televizyonun çocukların kişilik ve benlik gelişimlerinde olumlu etkiler kadar olumsuz etkiler de olabilir (Oruç vd., 2011). Bu doğrultuda çocukların kendilerine model olarak aldığı kahramanların davranışlarının çocuklarının günlük yaşam davranışları ile uyuşup uyuşmaması da dikkat edilmesi gereken hususlar arasında yer almaktadır (Oruç vd., 2011). Bu dönem çocuklarının sosyal öğrenme gerçekleştirmesi yönüne değindiğimizde bu bağlamda Bandura'nın Sosyal Bilişsel Kuramını ele almanın gerekliliği göze çarpmaktadır.

Bandura insanların yaşamlarında karşılaştıkları olaylara verdikleri tepkiler sonucu gelen ödül ya da cezaya bağlı olarak öğrenmelerini şekillendirdikleri görüşünü savunmuştur. Hayvanlar üzerinde yapıp insanlara genellenen deneyleri kabul etmemektedir. İnsanın benzersiz bir kişiliğe sahip olduğunu savunarak değerli olan kişiliğin göz ardı edildiğini düşünmektedir (Arslan, 2019). Bandura, bireylerin gözlemleri yoluyla öğrendiklerini ve bu öğrenmenin temelini model almanın oluşturduğunu savunur. Model alma, çocuğun çevresinde gördüğü bireylerin davranışlarını fark etmesiyle başlayarak onu belleğinde tutup vakti geldiğinde ortaya çıkarması ile devam eden bir süreçtir (Arslan, 2019).

Sosyal öğrenmenin en çok erken çocukluk dönemindeki çocukları etkilediği görüşünü savunan Bandura çocukların maruz kaldıkları sosyal ortamların özenli olması gerektiğine vurgu yapmıştır (Arslan, 2019). Bandura'nın Sosyal Bilişsel Kuramından hareketle bu dönem çocukların dünyayı keşfetmeleri ve çevreleri ile etkileşime girmeleri sosyal öğrenmeyi de beraberinde getirdiği için kavramların ve çocuklara kazandırılmak istenen istenilen davranışların çizgi filmler aracılığıyla aktarılmasının etkili olacağı düşünülmektedir.

Öte yandan, değerlerin insanlar farkında olup uygulanabilmesi, bireylerin kendilerini yetiştirebilmesi ve toplumsal olarak kabul edilmesi önemli bir gerekliliktir (Shakhmarova, 2017). Okul öncesi dönem çocuklarının değerlere yönelik eğitimlerini erken yaşta almaları ve değerler eğitimini içselleştirip uygulayabilmeleri bir fırsat niteliği taşımaktadır (Susar ve Kırmızı, 2014). Çocukların zamanlarının çoğunu çizgi film izleyerek geçirdiği düşünülürse değerler eğitimini vermek için çizgi film kanalları nitelikli bir kaynaktır. Çizgi filmlerin içeriğindeki kahramanlar ve rollerle özdeşim kurmaları, onları rol model almaları gözden kaçırılmayacak bir husustur (İamurai, 2009; Habib ve Soliman, 2015; Oyero ve Oyesomi, 2014; Pandey ve Lenka, 2020; Yağlı, 2013). Bu nedenle, çizgi filmlerin değerler eğitimine ne kadar önem verip, bunları içeriklerinde ne sıklıkla kullandıkları incelenmeye değer bir araştırma konusu oluşturmuştur.

Değer en geniş tanımıyla; kişilerin ayrılmaz bir parçası olan, yaşamlarına yön vermelerini etkileyen, kararlarını şekillendiren, ideal ve davranışlarını belli süzgeçlerden geçirmelerine yardımcı olan inançlardır (Özgener, 2004; Robbins, 1997; Erdem, 2003). İnsanlar, yaşadıkları topluma uyum sağlayabilmek ve iyi bir insan özelliklerine sahip olabilmek adına bazı inançları benimsemek durumunda kalmış ve bu inançlara değer adını vermiştir. Bir zaman sonra daha rahat bir yaşam için değerler insan hayatı için zorunlu bir temel ihtiyaç hâline gelmiştir. Değerlerin hangi disipline ait olduğu değer kavramının tanımını tek bir tanımla sınırlı bırakmamıştır (Kumbasar, 2011).

Her kültürün kendine ait değerleri olduğu gibi uluslararası alanda kabul gören değerlerimiz de vardır. Bahar'a göre (2005) evrensel değerler; demokrasi, yardımseverlik, eşitlik ve adalettir. Doğan ise (2007) değerlerin, zaman içindeki değişimlere kayıtsız kalmayacağını düşünür (Kumbasar, 2011).

Ulusal değerlerimizin toplum açısından bazı işlevleri vardır. Bunlar şu şekilde sıralanabilir;

- Toplumdaki bireyler arasındaki birlik düşüncesini geliştirir.
- Toplumdaki bireylere ortak bir yaşam alanı sunar.
- Toplumdaki huzurun sağlanmasına yardım eder.
- Toplumdaki bireylerin arasındaki ilişkinin kalitesini artırır (Arslanoğlu, 2005; Kumbasar, 2011).
- Birey ve toplumun genel yönelimi ve amaçlarını belirler.
- Bireylerin davranışları için bir kalıp oluşturur.
- Bireylerin toplumdaki rolünü, toplumun bireyden ne beklediğini ortaya koyar.
- İnsanların doğru- yanlış, iyi-kötü gibi ahlaki ve etik değerleri belirlemesine yardımcı olur (Kumbasar, 2011).

Sağlıklı bir toplum düzeni için bireylere verilmesi gereken eğitimlerden biri olarak görülen değerler eğitimi, toplumun sürekliliği ve inşası için büyük önem arz eder. Bir çocuğu yetiştirirken bilişsel gelişimine, dil gelişimine ve psikomotor alandaki ilerleyişleri için çaba sarf ederken çocuğun ruhsal ve psikolojik anlamda etik ve ahlaki değerlerle donatılmasına kayıtsız kalmamak gerekir. Fakat bakıldığı zaman değerler eğitimi diğer disiplin alanlarına oranla geri planda kalmış bir pozisyonda olduğu görülmektedir (Kumbasar, 2011).

Eğitim ile doğrudan ilişkili olan değerler eğitimi; çocuklara iyilik, doğruluk, sevgi, saygı, paylaşma, yardımlaşma gibi değerleri kazandırmayı ve çocukların günlük yaşamlarında bu değerleri davranışlara dönüştürmesini amaçlayan eğitim türüdür (Aydın, 2010). Değerler eğitiminin amacına ulaşabilmesi için öncelikle eğitimcilerin aktif ve değerler eğitimi benimsemiş olmalarını öne süren Kale (2007) değerler eğitimi; kişilerin evrensel ve kültürel değerlerle ilgili bilinçlendirilmesi ve etik değerlere ilişkin olay ve olguları hayata geçirmek olarak tanımlamıştır (Kumbasar, 2011).

Literatür incelendiğinde çocuklar için hazırlanmış bir içerik olan çizgi filmlerde değerler eğitime yer verilip verilmediğine dair araştırmalar yapılmış olduğu görülür. Yorulmaz ve Tanrıverdi (2015) yaptığı çalışmada "Keloğlan" isimli çizgi filmin içeriğinin değerler eğitime yer verdiği sonucuna ulaşmıştır. Kılıncı 2013 yılında "Pepee ve Pocoyo" isimli çizgi filmlerde değerler eğitime yer verildiğini görmüştür. Karakuş (2015) "Niloya" isimli çizgi filmi incelemiş sonucunda ise değerler eğitime yer verildiğini görmüştür. Yener vd., 2021 yılında TRT Çocuk kanalında yayınlanan ve çocuklar tarafından en çok izlenen çizgi filmler üzerinde çalışmalar yürütmüştür. İncelemiş oldukları çizgi filmlerin değerler açısından uygun olduğu ve içeriklerinde değerlere yer verildiği sonucuna ulaşmışlardır. Bu araştırmanın amacı ise TRT Çocuk kanalında hâlen yayınlanan "Akıllı Tavşan Momo" ve "Pırl" isimli çizgi filmi değerler eğitimi açısından incelemek ve "TRT Çocuk kanalında yayınlanan 36-72 ay dönem çocukları için hazırlanmış olan çocuklar tarafından izlenen Akıllı Tavşan Momo ve Pırl isimli çizgi filmlerde değerler eğitime ne kadar yer veriliyor?" sorusuna cevap aramaktır.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Deseni

Yapılan çalışma nitel araştırma desende düzenlenmiştir. Nitel araştırma; gözlem, görüşme, doküman analizi, olay incelemesi, uzman görüşü, odak gruplar gibi yöntemleri içine alan araştırma

türüdür (Yıldırım ve Şimşek, 2011). 36-72 ay dönem çocukları için hazırlanmış çizgi filmlerin değerler eğitimi açısından incelenmesini hedefleyen bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden doküman incelemesi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Doküman incelemesi; çeşitli dokümanlardan bilgi toplanıp, verilerin gözden geçirilip sorgulandığı bilimsel araştırma yöntemidir (Sak vd., 2021). Doküman incelemesi, çoğu zaman yazılı materyallerde kullanılmakla birlikte fotoğraf, video ve filmler de kullanılabilir buna görsel doküman incelemesi adı verilir (Yorulmaz ve Tanrıverdi, 2015). Doküman incelemesi tekniği ile hazırlanan bu çalışmada içerik analizi yapılmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

TRT Çocuk kanalında günlük yayın akışında yayınlanan “Akıllı Tavşan Momo” ve “Pırlı” isimli çizgi filmlerin çocuklar tarafından YouTube platformunda en çok izlenen 10’ar bölümü olmak üzere toplamda 20 bölüm araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Bu iki çizgi filmin seçilme neden ve izlenme oranları yüksek olması ve bu konu ile ilgili çalışmaların kısıtlı olmasıdır.

“Akıllı Tavşan Momo” isimli çizgi film tavşan Momo’nun arkadaşlarının sorunlarına çözüm bulma ve onlara yardım etme sürecini konu almaktadır. Bu çizgi filme ait seçilen bölümler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. “Akıllı Tavşan Momo” İsimli Çizgi Filme Ait En Çok İzlenen Bölümler, İzlenme Sayıları ve Bölüm Süreleri

Bölümün Adı	İzlenme Sayısı	Bölümün Süresi
Erik Toplama	10.640.523	12’03’’
Şarkılı Orman Sakinleri Nereye Gidiyor?	4.801.307	12’54’’
Kiki Model Arıyor	4.726.229	12’05’’
Huhu’ya Ne Oldu?	4.402.007	10’05’’
Bal Kabağı	3.574.336	10’05’’
Şıp ve Tıp Nerede?	2.774.175	10’07’’
Armut Şenliği	2.451.687	12’03’’
Tako’nun Dişleri	2.173.028	10’07’’
Kayıp Keman	1.974.389	13’03’’
Momo Kayboldu	1.786.567	12’43’’

“Pırlı” ise 9 yaşında bir çocuktur. Okulda öğrendiklerini hayatına uygulamaya çalışan, sıkıcı olarak nitelendirilen matematik dersinin çocuklara eğlenceli yönlerini aktarmaya çalışan bir yapımdır. Bu çizgi filme ait seçilen bölümler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. “Pırlı” İsimli Çizgi Filme Ait En Çok İzlenen Bölümler, İzlenme Sayıları ve Bölüm Süreleri

Bölümün Adı	İzlenme Sayısı	Bölümün Süresi
Kesirli Dondurmacı	6.967.413	11’33’’
Anneler Günü	5.260.726	11’44’’
Açı Sandalyesi	4.602.271	14’39’’
Uzay’ın Topuna Ne Oldu?	4.192.714	12’17’’
Sayıların Kayboluşu	3.891.358	16’25’’
Kesirler Karnımızı Doyurdu	3.512.299	13’48’’
Cumhuriyet Bayramı	3.238.978	12’40’’
Çanakkale	2.335.339	16’29’’
Pırlı’nın Doğum Günü Pastası	2.812.300	12’48’’
Kaybolma Hikayesi	1.715.644	14’04’’

2.3. Veri Toplama Araçları

Değerler eğitiminin kazandırılması adına Millî Eğitim Bakanlığı 10 kök değer belirlemiştir. Bunlar; adalet, dostluk, dürüstlük, özdenetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik (MEB, 2022). UNESCO (2013) ise eğitimde kazandırılması adına 12 değer belirlemiştir; iş birliği, özgürlük, mutluluk, dürüstlük, sevgi, alçak gönüllük, barış, saygı, sorumluluk, sadelik, hoşgörü ve birliktir.

Bu araştırmanın veri toplama aracı olarak araştırmayı yürüten iki araştırmacı belirlenen bölümler MEB (2022) ve UNESCO (2013) tarafından belirlenen; adalet, dostluk, dürüstlük, özdenetim, sabır, sevgi, sorumluluk, saygı, iş birliği, özgürlük, mutluluk, alçakgönüllülük, barış, vatanseverlik, yardımseverlik, hoşgörü, birlik ve sadelik değerlerinden oluşan bir kodlama listesi oluşturularak analizler yapılmıştır. Kodlama listeleri oluşturulduktan sonra iki farklı uzman görüşü alınmıştır.

2.4. Veri Toplama Süreci

Araştırma kapsamında TRT Çocuk kanalında yayınlanan “Akıllı Tavşan Momo” isimli çizgi filmlerin YouTube platformu üzerinden çocuklar tarafından en çok izlenen bölümleri belirlenmiştir. Sonrasında araştırmayı yürüten iki araştırmacı tarafından bölümler izlenerek belirlenen değerlerin bulunduğu form ile analiz edilmiş ve sonuçlar karşılaştırıldığında %98 oranında kodlanan davranışlarda benzerlik görülmüştür.

2.5. Verilerin Analizi

“Akıllı Tavşan Momo” ve “Pırlı” isimli çizgi filmlerinin içeriğinde değerler eğitimine yer verilip verilmediği konusu kapsamında yürütülen bu çalışmada veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. İçerik analizi; belgelerin içeriğinde verdiği mesajları ve bu mesajların sıklığını, belirlenen kalıpların belgelerde ne kadar kullanıldığının çeşitliliğinin incelenmesine yardımcı olan analiz yöntemidir (Merriam, 2018).

Verilerin analizinde tündengelim yöntemi kullanılmıştır ve içeriklerde aranan temalar: adalet, dostluk, dürüstlük, özdenetim, sabır, sevgi, sorumluluk, saygı, iş birliği, özgürlük, mutluluk, alçakgönüllülük, barış, vatanseverlik, yardımseverlik, hoşgörü, birlik ve sadeliktir. Araştırmada bulunan iki farklı araştırmacı seçilen bölümleri ayrı ayrı izlemiş ve içerikleri temaları baz alarak kodlamıştır. Yapılan kodlamalar sonucunda 91 kod ‘Akıllı Tavşan Momo’ için ve 93 kod ‘Pırlı’ için ortak kod

bulunmuştur. Sadece üç koddaki farklılık ortaya çıkmış ve ortak görüşler neticesinde bu kodların belirlenen temalarla uyuşmadığı ortak görüşüne varılmıştır. Sonuç olarak %98 benzerlik görülmüştür.

2.6. Geçerlik, Güvenilirlik ve Etik

Nitel desende düzenlenmiş araştırmalardaki 'geçerlilik' kavramı var olanı tüm gerçekliği ile ve yansız bir şekilde ortaya koymak olarak tanımlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Araştırmacının nitel bir çalışma yaparken sonuçlara nasıl ulaştığını açıklaması ve detaylı bir şekilde betimlemesi de en güçlü geçerlilik sağlama yöntemi olarak ifade edilmiştir (Okuyan ve Kapçak, 2016). Bu nedenle, bu araştırmada analiz aşamaları ve temalar detaylıca açıklanmıştır. Güvenilirlik sağlamak içinse çeşitleme, katılımcı teyidi veya meslektaş teyidi kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu araştırmadaki her video, iki araştırmacı tarafından ikişer defa izlenerek belirlenen kodlar ve temalar ile eşleştirilmiş, sonrasında ise sonuçlar karşılaştırılarak araştırmacının güvenilirliği sağlanmıştır. Bu araştırma kapsamında canlılardan veri toplanmadığı için herhangi bir etik kurul onayına ihtiyaç duyulmamıştır.

3. Bulgular

Elde Yürütülen çalışma kapsamında "Akıllı Tavşan Momo" ve "Pırıl" isimli çizgi filmlerin içeriğinde MEB (2022) ve UNESCO (2013) tarafından belirlenen kök değerlere yer verilip verilmediği; verilmiş ise hangi değere ne oranda yer verildiği incelenmiştir. İncelenen bölümler TRT Çocuk kanalının YouTube platformunda çocuklar tarafından en çok izlenen 10 bölümü seçilerek analiz edilmiştir. Söz konusu bölümler, izlenme sayıları ve bölüm süreleri tabloda gösterilmiştir.

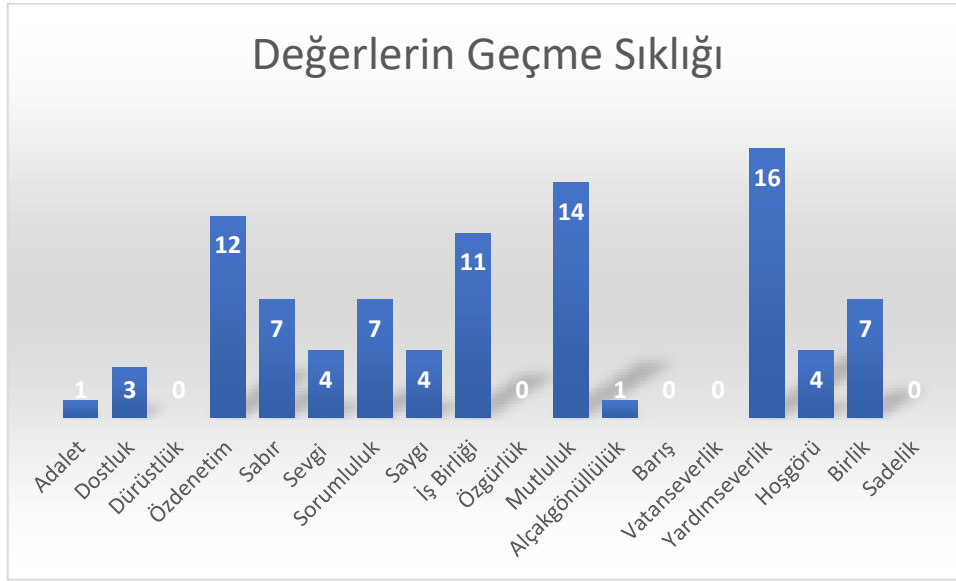
3.1. 'Akıllı Tavşan Momo' Çizgi Filmindeki Değerlerin Geçme Sıklığı ve Değerler

"Akıllı Tavşan Momo" isimli çizgi filmin incelenen 10 bölümünde Şekil 1'de görüldüğü gibi, 1 adalet, 3 dostluk, 12 özdenetim, 7 sabır, 4 sevgi, 7 sorumluluk, 4 saygı, 11 iş birliği, 14 mutluluk, 1 alçakgönüllülük, 16 yardımseverlik, 4 hoşgörü, 7 birlik değeri olmak üzere toplam 91 adet değere yer verildiği saptanmıştır.

Adalet değerine yalnızca 1 bölümde, dostluğa 3 bölümde, özdenetime 6 bölümde yer verildiği görülmüştür. Sabır değerine bakıldığı zaman 5 bölümde, sevgiye 3 bölümde, sorumluluk değerine 4 saygıya ise 3 bölümde yer verilmiştir.

İş birliği değerinin 7 bölümde varlığı bulunmuşken, alçakgönüllülüğe yalnızca 1 bölümde yer verilmiştir. Mutluluk değerine 9 bölümde yer verilirken yardımseverlik değerine izlenen tüm bölümlerde yer verilmiştir. Hoşgörü değerine 4 bölümde, birlik değerine ise 6 bölümde yer verildiği görülmüştür. Bu bağlamda incelendiğinde bölümlerde en çok yardımseverliğe en az adalet ve alçakgönüllülüğe yer verildiği saptanmıştır. Bunun yanında dürüstlük, özgürlük, barış, vatanseverlik ve sadelik değerlerine yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Sıradaki bölümde değerlerin kullanım yerleri açıklanmıştır.

Şekil 1. “Akıllı Tavşan Momo” İsimli Çizgi Filmin Çocuklar Tarafından En Çok İzlenen 10 Bölümünde Geçen Değerler ve Değerlerin Geçme Sıklığı

3.1.1. Adalet

TDK'ye göre adalet kavramı hak ve hukuku gözetme, herkesin hakkını doğru şekilde vermek anlamına gelmektedir. Çocuklarda adalet değerinin verilmesi sağlıklı ve mutlu bir yetişkinlik hayatı geçirebilmeleri için önemli bir konudur. “Akıllı Tavşan Momo” isimli çizgi filmde adalet değerine bir kez ‘Armut Şenliği’ isimli bölümde yer verilmiştir. Çizgi filmde armut şenliği için bir lider seçmeleri gerekiyordu ve Şekil 2’deki sahnede oy birliği ile Bombom’u lider seçtiler.

Şekil 2. Armut Şenliği/ 3.33. dakika

3.1.2. Dostluk

TDK’ye göre dostluk yakın ilişki kurulan kimselerle çıkar ilişkisi olmadan dost, arkadaş olma durumudur. Bu bağlamda incelenen çizgi filmin ‘Şarkılı Orman Sakinleri Nereye Gidiyor?’, ‘Kiki Model Arıyor’ ve ‘Momo Kayboldu’ isimli 3 bölümde 3 adet dostluk değerine yer verildiği görülmüştür. ‘Şarkılı Orman Sakinleri Nereye Gidiyor?’ bölümünde orman sakinlerinin dostları ile tatile çıkmaları (Şekil 3’de), ‘Koca Çınar bizim için çok değerlidir’ bölümünde Momo’nun kaybolması ve Kiki’nin resminin yarım

kalmasından dolayı üzüntü duyması üzerine arkadaşlarının Kiki'nin yanında olması (Kiki Model Arıyor/7.48. dakika) dostluk değerine değinilen noktalardır.

Şekil 3. Şarkılı Orman Sakinleri Nereye Gidiyor/ 3. 26. dakika

3.1.3. Özdenetim

Özdenetim, kişinin kendi kendini denetleyip ne yapması veya ne yapmaması gerektiğini bilmesidir. Kendisi için sınırları olan ve kendini kontrol edebilen birey özdenetim sahibi bir bireydir. İncelenen "Akıllı Tavşan Momo" isimli çizgi filmde 6 bölümde 12 adet özdenetim değerine yer verilmiştir.

Örnek Cümleler ve Sahneler:

- "Bugün oyun için zamanım yok" (Şarkılı Orman Sakinleri Nereye Gidiyor? / 1.24. dakika)
- Armutlara alerjisi olan Bombom'un armutlardan uzak durmaya başlayıp yememesi (Armut Şenliği / 9.46. dakika)
- "Dişlerimizi çürütecek besinleri yememeliyiz" (Tako'nun Dişleri/ 8.41. dakika)
- Hastalandığımız zaman doktora gitmemiz gerektiği mesajının verilmesi (Şıp ve Tıp Nerede /8.59. dakika)
- Timtim'in kemanın sahibini aramadığı için hata ettiğini düşünmesi (Kayıp Keman/ 10.34. dakika)

3.1.4. Sabır

TDK'ye göre "sabır" değeri, olacak bir olay, durum karşısında telaş göstermeden beklemek anlamına gelmektedir. Bu bağlamda incelendiğinde toplamda 5 bölümde 7 adet sabır değerine rastlanmıştır.

Örnek Cümleler ve Sahneler:

- "Sabrettik, vazgeçmedik" (Bal Kabağı/ 9.08. dakika)
- "Gayret et, vazgeçme, istiyorsan yaparsın, sakın bırakıp gitme" (Erik Toplama/ 10.48. dakika)
- Yiyecekleri çok yemek istemelerine rağmen arkadaşları gelmeden yemeğe başlamamaları ve onları beklemeleri (Momo Kayboldu/ 3.08. dakika)

3.1.5. Sevgi

TDK'ye göre sevgi; bir kişiye karşı bağlılık ve içten yakınlık gösterme durumudur. Sevgi değerine Akıllı Tavşan Momo isimli çizgi filmde 3 bölümde 4 adet yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Örnek Cümleler ve Sahneler:

- “Dünyamızı güzelleştiren bütün ağaçlara sevgilerimizi gönderelim” (Momo Kayboldu/ 11.16.dakika)
- “Sende sev gözlüğünü” (Huhu'ya Ne Oldu? / 9.14. dakika)

3.1.6. Sorumluluk

TDK'ye göre sorumluluk kişinin kendi alanında bir işten veya olaydan sorumlu olmasıdır ve o konuda kendini sorumlu hissedilmesidir. Bu çerçevede incelenen çizgi filmde 4 bölüm içerisinde 7 adet sorumluluk değerine yer verildiği görülmüştür.

Örnek Cümleler ve Sahneler:

- “Momo verdiği sözleri unutmaz” (Momo Kayboldu/ 5.14. dakika)
- Huhu'nun kütüphaneden ödünç aldığı kitapları kaybetme endişesi (Momo Kayboldu/ 6.09.dakika)
- Momo'nun Huhu'ya ait olan gözlüğü bulmak için sorumluluk alması (Huhu'ya Ne oldu? / 5.36. dakika)
- Momo'nun Tako'nun kaybolan dişini bulma görevini üstlenerek yola düşmesi (Tako'nun Dişleri/ 5.50. dakika- Şekil 4)

Şekil 4. Tako'nun Dişleri/ 5.50. dakika

3.1.7. Saygı

TDK'ye göre saygı; kişinin kendisi dışındaki diğer kişilere hürmet ve sevgi gösterme ve başkasını rahatsız etme noktasında çekinmesi anlamına gelmektedir. İzlenen bölümlerin 3'ünde 4 adet saygıya yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Örnek Cümleler ve Sahneler:

- Momo gelmeden doğum günü partisine başlamamaları (Momo Kayboldu/ 5.17. dakika)
- Momo'nun uyuyakalmasından ve arkadaşlarını bekletmiş olmasından dolayı özür dilemesi (Momo Kayboldu/ 10.49. dakika)

- Bombom ve arkadaşlarının diğer arkadaşlarının işleri olduğu için meyve toplanmasına yardım edememesine saygı göstermeleri (Erik Toplama/ 6.16. dakika)

3.1.8. İş Birliği

TDK' ye göre iş birliği; bir işin birden fazla kişi tarafından el birliği ile yapılması durumudur. Amaçları bir olan bir grubun birlikte çalışması anlamına gelmektedir. İş birliği değeri "Akıllı Tavşan Momo" içerisinde 7 bölümde 11 adet yer verildiği görülmüştür.

Örnek Cümleler ve Sahneler:

- "El birliği ile çalışmak çok keyifli" (Şarkılı Orman Sakinleri Nereye Gidiyor? / 11.16. dakika)
- Bal kabağını topraktan koparmak içi ele ele vermeleri (Bal Kabağı / 3.22. dakika)
- Erikleri dört kişi birlikte toplamaları (Erik Toplama/ 8.59. dakika)
- "Meyveleri el birliği ile topladık" (Erik Toplama/ 10.01. dakika)
- "Tako ve Bombom'un yardımıyla önemli bir proje üzerinde çalışıyorum" (Şarkılı Orman Sakinleri Nereye Gidiyor? / 1.17. dakika)

3.1.9. Mutluluk

TDK'ye göre mutluluk; bütün özlemlere ulaşabilmenin kişide meydana getirdiği duygu durumudur. Bir işin, olayın veya durumun sonucundan kıvanç duyma hâlidir. Bu bağlamda incelenen bölümlerin 9'unda 14 adet mutluluk değerine yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Örnek Cümleler ve Sahneler:

- Maviş'in Kiki'ye "Yaşasın!" diyerek tepki vermesi (Kiki Model Arıyor/ 4.48. dakika)
- "Momo çok mutlu görünüyorsun!" diyen dış sese Momo "Bugün ormanda konser olduğu için çok mutluyum" diyerek mutluluk sebebini açıklamıştır (Kayıp Keman/ 2.00. dakika)
- Momo'nun Huhu'ya ait olan gözlüğü bulduğunda sevinç duyması (Huhu'ya Ne Oldu? / 8.25. dakika)
- Doktor Kapkap'ın Şıp ve Tıp'a böğürtlen vermesi sonucunda kardeşlerin sevinç tepkilerinde bulunmaları (Şıp ve Tıp Nerede? / 8.52. dakika- Şekil 5)
- Huhu'nun gözlüğünü bulmaya çalışan Momo'ya Kiki'nin "Yaşasın!" sözleriyle tepkide bulunması (Huhu'ya Ne Oldu? / 4.46. dakika)

Şekil 5. Şıp ve Tıp Nerede? / 8.52. dakika

3.1.10. Alçakgönüllülük

TDK'ye göre alçakgönüllülük; kişinin yaptığı bir işten dolayı tevazu göstermesi durumudur. Bu bağlamda incelendiğinde, izlenen bölümlerde 1 kez alçakgönüllülük değerine yer verildiği görülmüştür.

Örnek Cümle ve Sahne:

- Orman sakinlerini tatile götüren kaptanın gemiyi kullanıp, orman sakinlerinin tatil bölgesine ulaştırdığı için Momo'nun teşekkür etmesi sonucu kaptanın gösterdiği mütevazilik (Şarkılı Orman Sakinleri Nereye Gidiyor? / 11.12. dakika)

3.1.11. Yardımseverlik

TDK'ye göre yardımseverlik; bireyin diğer insanlara karşı hayırsever olma durumu anlamına gelmektedir. "Akıllı Tavşan Momo" isimli incelenen çizgi filmin konusu Momo'nun yardımsever bir karakter olması nedeniyle arkadaşlarına yardım etme süreçlerini içerir. Bu bağlamda incelenen bölümün 9'unda toplam 16 adet yardımseverlik değerine yer verildiği görülmüştür.

Örnek Cümleler ve Sahneler:

- Yumi'nin kabağı topraktan kaldırmasına Bombom'a yardım etmesi (Bal Kabağı/ 3.13. dakika)
- Momo'nun, Huhu'nun gözlüğünü bulmak için yardımcı olması (Huhu'ya Ne Oldu? / 3.40. dakika)
- "Birimizin yardıma ihtiyacı olduğunda birlikteyiz" (Kiki Model Arıyor/10.54. dakika)
- Şıp ve Tıp'ın bulunması için Momo'nun yardım etmesi (Şıp ve Tıp Nerede? / 5.28. dakika)
- Momo'nun kaybolan kemanı bulmak için yardım etmesi (Kayıp Keman/ 5.56. dakika)
- Momo'nun kitapları kimin düşürdüğünü bulabilmek için bilgisayarından yardım istemesi ve bilgisayarının ona yardımcı olması (Momo Kayboldu/ 4.29. dakika)
- Momo'nun Huhu'ya kitapları taşımasında yardımcı olması (Momo Kayboldu/ 6.17. dakika)

3.1.12. Hoşgörü

TDK'ye göre hoşgörü; bir olay, durum ya da kişiyi anlayışlı karşılama durumudur. İncelenen bölümlerde hoşgörü değerine 4 bölümde 4 adet yer verildiğine rastlanmıştır.

Örnek Cümleler ve Sahneler:

- "Önemli değil Bado üzülme, spor yapmadığın bir gün bana poz verirsin" (Kiki Model Arıyor/3.40. dakika)
- Momo'nun çınarın doğum gününe geç kalmış olmasına, arkadaşlarının anlayışlı olmaları (Momo Kayboldu/ 10.51. dakika)
- Erik toplamak için diğer arkadaşlarının yardıma gelememiş olmasına Bombom ve arkadaşları anlayışlı davranmışlardır (Erik Toplama / 6.27. dakika)

3.1.13. Birlik

Birlik TDK'ye göre bağlı olma ve birlikte olma durumu anlamına gelmektedir. Bu çerçevede ele alınan birlik değerine incelenen bölümlerin 6'sında toplamda 7 kez yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Örnek Cümleler ve Sahneler:

- "Meyveleri el birliği ile topladık" (Erik Toplama/ 10.01. dakika)
- "Şarkılı ormanda kimse yalnız değildir" (Kiki Model Arıyor/11.06. dakika)

- Hep birlikte konser verip eğlenmeleri (Kayıp Keman/ 11.07. dakika)
- Orman sakinlerinin hep birlikte şenlik yapmaları (Tako'nun Dişleri/ 8.29. dakika)

3.2. 'Pırlı' Çizgi Filmindeki Değerlerin Geçme Sıklığı ve Değerler

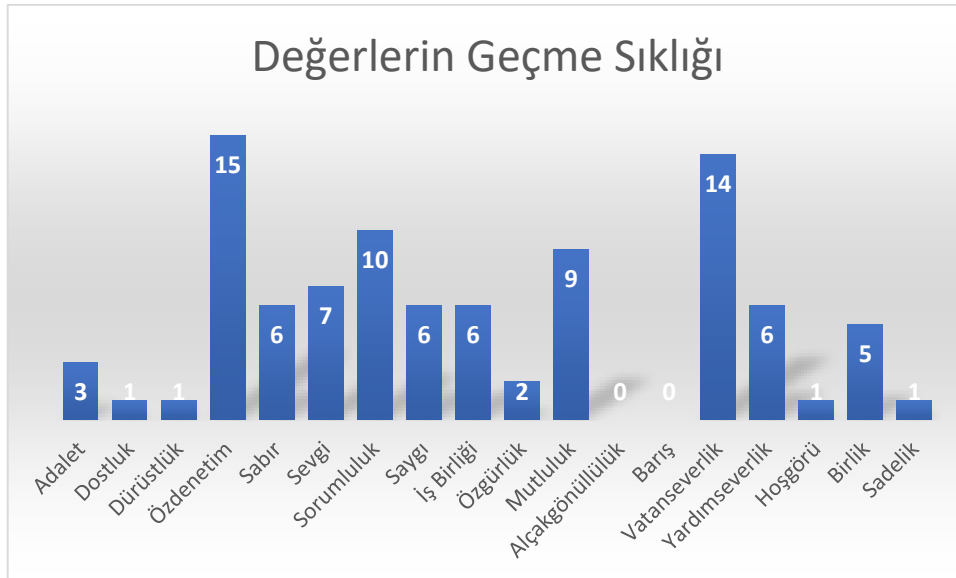
"Pırlı" isimli çizgi filmin incelenen 10 bölümünde Şekil 6'da görüldüğü gibi, 3 adalet, 1 dostluk, 1 dürüstlük, 15 özdenetim, 6 sabır, 7 sevgi, 10 sorumluluk, 6 saygı, 6 iş birliği, 2 özgürlük, 9 mutluluk, 14 vatanseverlik, 6 yardımseverlik, 1 hoşgörü, 5 birlik ve 1 sadelik değeri olmak üzere toplam 93 adet değere yer verildiği saptanmıştır.

Adalet değerine yalnızca 3 bölümde, dostluğa 1 bölümde, dürüstlüğe 1 bölümde, özdenetime izlenen bölümlerin tamamında yer verildiği görülmüştür. Sabır değerine bakıldığı zaman 5 bölümde, sevgiye 5 bölümde, sorumluluk değerine 7 saygıya ise 3 bölümde yer verilmiştir.

İş birliği değerinin 5 bölümde varlığı bulunmuşken, özgürlüğe 2 bölümde yer verilmiştir. Mutluluk değerine 7 bölümde yer verilirken vatanseverlik değerine 2 bölümde yer verilmiştir.

Yardımseverlik değerine 5 bölümde, hoşgörü değerine 1 bölümde, birlik değerine ise 4 bölümde yer verildiği görülmüştür. Sadelik değerinin ise yalnızca 1 bölümde varlığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda incelendiğinde bölümlerde en çok özdenetime, en az dostluk, dürüstlük, hoşgörü ve sadelik değerine yer verildiği saptanmıştır. Bunun yanında alçakgönüllülük ve barış değerlerine yer verilmediği saptanmıştır. Sıradaki bölümde değerlerin kullanım yerleri açıklanmıştır.

Şekil 6. "Pırlı" İsimli Çizgi Filmin Çocuklar Tarafından En Çok İzlenen 10 Bölümünde Geçen Değerler ve Değerlerin Geçme Sıklığı

3.2.1. Adalet

TDK' ye göre adalet kavramı hak ve hukuku gözetme, herkesin hakkını doğru şekilde vermek anlamına gelmektedir. Bu bağlamda incelendiğinde adalet değerine on bölüm içerisinde 3 bölümde 3 adet yer verildiği görülmüştür.

Örnek Cümleler ve Sahneler:

- Nazlı, Pırlı ve Cesur'un oynadıkları oyun ve yaptıkları yarışın sonunda kazananı belirleme davranışları (Kesirli Dondurmacı/ 4.01. dakika)

- Oynadıkları oyunda her başarılı kişinin adının yanına bir çizgi koymaları ve oyunun sonunda çizgileri sayarak kazananı belirlemeleri (Çanakkale /4.08. dakika)
- Pastayı eşit şekilde paylaşmaları (Pırıl'ın Doğum Günü Pastası /10.32. dakika)

3.2.2. Dostluk

TDK'ye göre dostluk yakın ilişki kurulan kimselerle çıkar ilişkisi olmadan dost, arkadaş olma durumudur. "Pırıl" isimli çizgi filmin incelenen bölümlerinde 1 adet dostluk değerine yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Örnek Cümleler ve Sahneler:

- Cesur'un Nazlı'ya "Aramızdaki yarış tatlı bir yarıştı" diyerek aralarında rekabetin olmadığını vurgulaması (Kesirli Dondurmacı/ 6.00. dakika)

3.2.3. Dürüstlük

TDK'ye göre dürüstlük; bir olay veya durum karşısında doğruluk gösterebilmektedir. İncelenen bölümlerde 1 adet dürüstlük değerine yer verildiği görülmüştür.

Örnek Cümleler ve Sahneler:

- Efe'nin annesine soruları çözmek yerine oyun oynadığını itiraf etmesi (Sayıların Kayboluşu/ 1.44. dakika)

3.2.4. Özdenetim

Özdenetim, kişinin kendi kendini denetleyip ne yapması veya ne yapmaması gerektiğini bilmesidir. Özdenetim değerine bölümlerin tamamında yer verildiği görülmüştür. İncelenen bölümlerde 15 adet özdenetim değerine rastlanmıştır.

Örnek Cümleler ve Sahneler:

- Uzay'ın "Boyumun uzaması için yiyeceklerimi yemeliyim" demesi (Kesirli Dondurmacı/4.49. dakika)
- Uzay'ın "Arkadaşlarım ile dondurma yemeye gidebilmem için büyümem gerekir" demesi (Kesirli Dondurmacı/ 5.00. dakika)
- Pırıl'ın öğretmeninden geç kaldığı için özür dilemesi (Kesirler Karnımızı Doyurdu/ 6.02. dakika)
- "Yangın durumlarında itfaiyeyi aramamız gerekir" (Sayıların Kayboluşu/ 8.03. dakika)
- Çocukların ders başlayacağı için oynadıkları oyunları bırakmaları (Cumhuriyet Bayramı / 3.11. dakika)
- Cesur'un Deha'dan hatasını anlayarak özür dilemesi (Çanakkale/ 2.37. dakika)
- "Okula geç kalıyoruz hızlı olmalıyız" (Pırıl'ın Doğum Günü Pastası/ 5.33. dakika)
- Çocukların kaybolduğunu fark ettiklerinde polisten yardım istemeleri gerektiğini hatırlayıp polis aramaları (Kaybolma Hikayesi/ 9.26. dakika)

3.2.5. Sabır

TDK 'göre "sabır" değeri, olacak bir olay, durum karşısında telaş göstermeden beklemek anlamına gelmektedir. İncelenen bölümlerde 5 bölüm içinde 6 adet sabır değerine yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Örnek Cümleler ve Sahneler:

- Cesur'un pastayı yiyebilmek için zor da olsa beklemesi (Pırıl'ın Doğum Günü Pastası/9.38.dakika)
- Pırıl' Deha'yı sabırla beklemesi (Anneler Günü/ 4.08. dakika)
- "Günlerdir üzerinde çalışıyorum" (Açı Sandalyesi/ 4.36. dakika)
- Oyun oynarken arkadaşlarının Deha'yı onları beklemesi acele etmemesi için uyarmaları (Çanakkale/2.06. dakika)

3.2.6. Sevgi

TDK'ye göre sevgi; bir kişiye karşı bağlılık ve içten yakınlık gösterme durumudur. Bu çerçevede "Pırıl" isimli çizgi film incelendiğinde 5 bölümde 7 adet sevgi değerine yer verildiği görülmüştür.

Örnek Cümleler ve Sahneler:

- Çocukların anneler gününü kutlamaları ve annelerine sarılmaları (Anneler Günü/ 6.28. dakika)
- Uzay'ın yardımcı olduğu için ablasını öpmesi ve teşekkürü (Uzay'ın Topuna Ne Oldu? / 10.51. dakika)
- Ailesinin Pırıl'a sarılarak doğum gününü kutlamaları (Pırıl'ın Doğum Günü Pastası/ 11.30.dakika)
- Öğretmenin çocuklara "Güzel çocuklarım benim" diyerek hitap etmesi (Çanakkale/ 13.59. dakika)
- Annesine "Anneciğim seni çok seviyorum" demesi (Sayıların Kayboluşu/ 14.21. dakika)

3.2.7. Sorumluluk

TDK'ye göre sorumluluk kişinin kendi alanında bir işten veya olaydan sorumlu olmasıdır ve o konuda kendini sorumlu hissedilmesidir. İncelenen çizgi filmin 7 bölümünde 10 adet sorumluluk değerine yer verildiği görülmüştür.

Örnek Cümleler ve Sahneler:

- Uzay'ın Pırıl'a Anneler Günü'nü hatırlatmayı unutmaması (Anneler Günü/ 1.30. dakika)
- Pırıl'ın Uzay'a "Sana sadece 3 top dondurma alabiliriz, annem öyle söyledi" diyerek annesinin sözünden çıkmaması (Kesirli Dondurmacı/ 7.11. dakika)
- Pırıl'ın öğretmenin verdiği ev ödevini yapması (Kesirler Karnımızı Doyurdu/ 1.50. dakika)
- Pırıl'ın "Öğretmen erken gelmemizi söyledi" diyerek okula gitmesi (Cumhuriyet Bayramı/ 4.22. dakika)
- Pırıl'ın Çanakkale şehitliğini gezdirme sorumluluğunu alması (Çanakkale/ 10.27. dakika)
- "Okula geç kalıyoruz, hızlı olmalıyız" (Pırıl'ın Doğum Günü Pastası/ 5.33. dakika)
- Deha'nın sınıf arkadaşlarına "Annenizden izin aldıktan sonra bizde toplanalım" demesi (Açı Sandalyesi/ 4.42. dakika)

3.2.8. Saygı

TDK'ye göre saygı; kişinin kendisi dışındaki diğer kişilere hürmet ve sevgi gösterme ve başkasını rahatsız etme noktasında çekinmesi anlamına gelmektedir. Pırıl'ın incelenen 10 bölümünde 3 bölüm içerisinde 6 kez saygı değerine yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Örnek Sahneler ve Cümleler:

- Annesinin Uzay'a "Başkasına ait olan şeyleri izinsiz almamalıyız" demesi (Açı Sandalyesi/ 6.46. dakika)
- Pırıl'ın öğretmeninden geç kaldığı için özür dilemesi (Kesirler Karnımızı Doyurdu/6.01. dakika)
- Atatürk ve silah arkadaşları için İstiklal Marşı okunması ve saygı duruşunda bulunulması (Çanakkale/ 14.12. dakika)
- Cesur'un hatasını fark edip mahcup olduktan sonra Deha'dan özür dilemesi (Çanakkale/ 2.34. dakika)

3.2.9. İşbirliği

TDK'ye göre iş birliği; bir işin birden fazla kişi tarafından el birliği ile yapılması durumudur. Amaçları bir olan bir grubun birlikte çalışması anlamına gelmektedir. İncelenen çizgi filmin on bölümünün 5'inde 6 adet iş birliği değerine yer verildiği görülmüştür.

Örnek Cümleler ve Sahneler:

- Uzay ve Pırıl'ın annelerine yapacakları sürpriz için ele ele vermesi (Anneler Günü/ 5.46.dakika)
- Deha'nın projesini anlatırken "Hasan Amca ile hazırladık" cümlesini kurması (Açı Sandalyesi/ 4.34.dakika)
- Hep birlikte okulu süslemeleri (Cumhuriyet Bayramı/ 5.50.dakika)
- Topun nasıl büzüştüğünü anlamak için deney yaparken herkesin bir malzeme getirmesi (Uzay'ın Topuna Ne Oldu? /6.44.dakika)

3.2.10. Özgürlük

TDK'ye göre özgürlük; herhangi bir kısıtlamaya, zorlamaya veya şarta bağlı olmadan hür şekilde davranabilmek anlamına gelmektedir. Bu çerçevede incelendiğinde 2 bölümde 2 adet özgürlük değerine yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Örnek Cümleler ve Sahneler:

- "Cumhuriyet özgürlüktür" (Cumhuriyet Bayramı/ 10.26. dakika)
- Bağımsızlık için mücadele edilmesinin anlatılması (Çanakkale/ 13.18. dakika)

3.2.11. Mutluluk

TDK'ye göre mutluluk; bütün özlemlere ulaşabilmenin kişide meydana getirdiği duygu durumudur. Bir işin, olayın veya durumun sonucundan kıvanç duyma hâlidir. Bu bağlamda 10 Pırıl'ın incelenen on bölümünün 7'sinde 9 adet mutluluk değerine yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Örnek Cümleler ve Sahneler:

- Uzay'ın ablası ile dondurmacıya gideceğini öğrenmesi (Kesirli Dondurmacı/ 5.37. dakika)
- "Kesirli dondurmacı çok neşeli" (Kesirli Dondurmacı / 10.12. dakika)
- Yangın söndüğü için çocukların çok sevinmesi (Sayıların Kayboluşu/ 1.03. dakika)
- Pırıl'ın öğretmeni ve arkadaşları doğum gününü kutladıkları için sevinç duyması (Pırıl'ın Doğum Günü Pastası/ 7.51. dakika)
- Pırıl'ın oyunu kazandığı ve Uzay'ın markete gidecekleri için sevinç duyması (Kaybolma Hikayesi/ 1.32. dakika)

3.2.12. Vatanseverlik

TDK'ye göre vatanseverlik; kişinin doğup, büyüdüğü veya içerisinde barındığı yurdunu sevmesi ve ona bağlılık duyması anlamına gelmektedir. Bu bağlamda incelenen on bölümün 2'sinde 13 adet vatanseverlik değerine yer verilmiştir. Bunun yanında okul ve sınıfın gösterildiği diğer bölümlerdeki sahnelerde Türk bayrağına ve Atatürk resmine yer verilmiş olması diğer bölümlerde de vatanseverlik değerinin es geçilmediğini göstermektedir.

Örnek Cümleler ve Sahneler:

- “Çanakkale şehitlerini anmak için Çanakkale'ye gidiyoruz” diyerek Çanakkale'nin önemini anlatılması (Çanakkale/ 5.50. dakika)
- “Benim Canım Türkiye'm” şarkısına yer verilmesi (Çanakkale/ 7.45. dakika)
- Bölüm sonunda İstiklal Marşı ve saygı duruşuna yer verilmesi (Çanakkale/ 14.12. dakika)
- “Ay yıldız nerede olsa orayı güzelleştiriyor” (Cumhuriyet Bayramı/ 3.47. dakika)
- “Biz çocuklar vatan için hep birlikte olacağız” (Cumhuriyet Bayramı/ 10.56. dakika)
- “Yaşasın Cumhuriyet!” (Cumhuriyet Bayramı/ 7.26. dakika)
- Cumhuriyet şarkısı söylerken Atatürk resmine ve Türk Bayrağına yer verilmiştir (Cumhuriyet Bayramı/ 11.21. dakika- Şekil 7)
- Okulu gösteren tüm bölümlerin sahnelerinde Türk bayrağına yer verilmiştir (Cumhuriyet Bayramı/ 12.37. dakika- Şekil 8)

Şekil 7. Cumhuriyet Bayramı/ 11.21. dakika

Şekil 8. Cumhuriyet Bayramı/ 12.37. dakika**3.2.13. Yardımseverlik**

TDK'ye göre yardımseverlik; bireyin diğer insanlara karşı hayırsever olma durumu anlamına gelmektedir. Pırıl'ın incelenen on bölümünün 5'inde 6 adet yardımseverlik değerine yer verildiği görülmüştür.

Örnek Cümleler ve Sahneler

- Deha'nın Pırıl'a annesine hediye hazırlamak için yardım etmesi (Anneler Günü/2.49. dakika)
- Dondurmacının Uzay'a "kesirleri bilmediğin içi sana yardımcı olabilirim" diyerek yardımcı olması (Kesirli Dondurmacı/ 8.02. dakika)
- Deha'nın aç sandalyesini yaparken Hasan amcadan yardım alması (Açı Sandalyesi/ 4.34. dakika)
- Deha'nın Ada'nın çözemediği soruya yardımcı olması (Cumhuriyet Bayramı/ 1.30. dakika)

3.2.14. Hoşgörü

TDK'ye göre hoşgörü; bir olay, durum ya da kişiyi anlayışlı karşılama durumudur. Bu bağlamda incelenen bölümlerin 1'inde 1 adet hoşgörü değerine yer verildiği görülmüştür.

Örnek Cümleler ve Sahneler:

- Pırıl, Uzay'ın topu için ağlamasını hoş karşılayıp onunla konuşması (Uzay'ın Topuna Ne Oldu? / 5.28. dakika)

3.2.15. Birlik

Birlik, TDK'ye göre bağlı olma ve birlikte olma durumu anlamına gelmektedir. Bu çerçevede kapsamında incelendiğinde birlik değerine 4 bölümde 5 adet yer verildiğine rastlanmıştır.

Örnek Sahneler ve Cümleler

- Pırıl'ın Uzay'a "Bu bayram hepimizin bayramı" diyerek bir oldukları mesajını vermesi (Cumhuriyet Bayramı/ 4.57. dakika)
- "Biz çocuklar vatan için hep birlikte olacağız" (Cumhuriyet Bayramı/ 10.41. dakika)
- Yangın için hep birlikte çözüm bulmaya çalışmaları (Sayıların Kayboluşu/ 7.18. dakika)

3.2.16. Sadelik

TDK' ye göre sadelik, yalın olma durumu anlamına gelmektedir. Bu bağlamda incelendiğinde sadelik değerine incelenen on bölümün 1'inde 1 adet yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Örnek Sahneler ve Cümleler

- Babasının Pırıl'a "Marketten ihtiyacın olmayan şeyleri almamalısın" diyerek gereksiz harcama yapmamamız gerektiğini belirtmesi (Açı Sandalyesi / 2.32. dakika)

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Yürütülen araştırmada TRT Çocuk kanalında yayınlanan çizgi filmlerin MEB (2022) ve UNESCO (2013) tarafından belirlenen kök değerlere yer verip vermediği araştırılmıştır. Çizgi filmlerde adalet, dostluk, dürüstlük, özdenetim, sabır, sevgi, sorumluluk, saygı, iş birliği, özgürlük, mutluluk, alçakgönüllülük, barış, vatanseverlik, yardımseverlik, hoşgörü, birlik ve sadelik değerinin varlığı incelenmiştir. Araştırma için TRT Çocuk kanalında hâlen yayınlanıyor olan "Akıllı Tavşan Momo" ve "Pırıl" isimli çizgi filmlerin YouTube platformundan en çok izlenen 10 bölümü incelenmek üzere ele alınmıştır. İncelenen çizgi filmlerin bölüm içeriğinde kayda değer bir şekilde araştırılan değerlere yer verildiği gözlenmiştir. "Akıllı Tavşan Momo"nun en çok izlenen 10 bölümünde toplam 91 adet değere yer verildiği; "Pırıl"ın ise en çok izlenen 10 bölümünde toplam 93 adet değere yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır.

"Akıllı Tavşan Momo"ya ait bölümlerde en çok yardımlaşma değerine yer verildiği görülürken, en az adalet ve alçakgönüllülük değerine yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Benzer olarak Yener vd., 2021 yılında yapmış oldukları TRT Çocuk kanalında yayınlanan çizgi filmlerde değerler eğitimi inceledikleri çalışmalarında "Akıllı Tavşan Momo"nun inceledikleri bölümünde yardımseverlik değerinin yanında dayanışma değerine de yer verildiği sonucuna ulaşmışlardır. Sadioğlu vd., (2018) TRT Çocuk kanalında yayınlanan diğer bir çizgi film olan Rafadan Tayfa'yı incelediğinde ise iyilikseverlik ve dayanışma değerlerinin ağırlıklı olarak görüldüğünü adalet, dürüstlük, misafirperverlik, hoşgörü ve estetik değerlerinin ise daha az yer aldığını vurgulamışlardır. Niloya da ise en çok sevgi, hoşgörü, duyarlılık ve nezaket değerleri tespit edilmiştir (Karakuş, 2015).

"Akıllı Tavşan Momo"nun konusunu, tavşan Momo'nun ormandaki dostlarına yardım etme süreci oluşturmaktadır. Bu bağlamda düşünüldüğünde en çok yardımseverlik değerine ulaşılması beklenen bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanı sıra bölüm içeriklerinde dürüstlük, özgürlük, barış, vatanseverlik ve sadelik değerlerine yer verilmediği görülmüştür. Çizgi filmleri şiddet ve korku öğeleri bakımından inceleyen Üstündağ ve Şenol (2021) üzerinde çalıştıkları çizgi filmlerin içerisinden en çok "Akıllı Tavşan Momo"da sözel şiddet ögesine yer verildiği sonucuna ulaşmıştır. Bu da Toksoy ve Sapsağlam'ın (2019) beş çizgi filmdeki değerler eğitimi analiz ettikleri çalışmasında sadelik ve barış kavramının hiç işlenmediği sonucu ile paralellik göstermektedir. Turp Özdemir (2020) ise çalışmasında incelediği çizgi filmlerde en fazla sorumluluk ve özdenetim değerlerini bulurken en az ise vatanseverlik ve dürüstlük değerlerini bulmuştur.

İncelenen "Pırıl" isimli çizgi filmde de "Akıllı Tavşan Momo"ya benzer olarak ele alınan değerlere yer verildiği görülmüştür. YouTube platformunda en çok izlenen 10 bölümünde en fazla vatanseverlik değerine ve öğelerine yer verilirken; en az dostluk, dürüstlük, hoşgörü ve sadelik değerlerine yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. En çok izlenen bölümlerin arasında "Çanakkale ve Cumhuriyet Bayramı" isimli bölümler yer aldığı için vatanseverlik değerinin ön plana çıkması beklenen bir sonuç olarak yorumlanabilir. Benzer olarak Güden Altmış ve Altun (2021) "Pırıl" isimli çizgi filmi değerler eğitimi açısından inceledikleri çalışmalarında sevgi sorumluluk, dostluk, dürüstlük, hoşgörü ve

yardımsızlık değerlerine yer verildiği sonucuna ulaşmışlardır. Bu değerlerin yanı sıra; öğüt verme, estetik, nezaket, bilme ve anlama isteği, güven, özgüven, cömertlik, teselli etme, pişmanlık ve selamlama değerlerine de yer verildiği görülmüştür. Yener vd., (2021) "Pırıl"ın inceledikleri bölümünde adil olma değerine yer verildiğine rastlamışlardır. Güden Altmış ve Altun (2021) çalışmasında ise "Pırıl" çizgi filminde en sık işlenen değerler olarak nezaket, estetik ve sorumluluğu bulmuşlardır.

İncelenen bölüm içeriklerinde barış ve alçakgönüllülük değerlerine ise yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Yener vd., (2021) TRT Çocuk kanalında yayınlanan çizgi filmleri değerler eğitimi açısından incelemiş ve kayda değer bir şekilde değerlere yer verildiği sonucuna ulaşmışlardır. Karakuş 2015 yılında "Niloya" isimli çizgi filmi incelemiş ve incelediği 18 bölümde 157 adet değer tespit etmiştir. Yorulmaz ve Tanrıverdi (2015) TRT Çocuk kanalının yayın akışında yer alan "Keloğlan" isimli çizgi filmi değerler eğitimi açısından incelemiş ve kültürel değerleri aktarmada başarılı olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Sadioğlu vd.'nin 2018 yılında TRT Çocuk kanalında yayınlanan "Rafadan Tayfa" isimli çizgi filmi değerler bağlamında inceledikleri çalışmalarında, içerikte en fazla yardımsızlık, dayanışma ve bilimselliğe yer verildiği görülmüşken; en az adalet, dürüstlük, misafirperverlik, hoşgörü ve estetik değerlerine yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Özer ve Avcı 2015 yılında "Pepee" isimli çizgi filmi incelediklerinde kültürel anlamda değerlerimize yer verildiğini, ulusal ve dini değerlerimizin ve kıyafetlerimizin çizgi film içeriğinde yer aldığı bulgusuna ulaşmışlardır. Kaymak ve Öğretir Özçelik (2020) "Vikingler" isimli çizgi filmde UNESCO (2013) tarafından belirlenen evrensel değerlerin varlığını incelemiş, en fazla sevgi değerine yer verildiği görülürken; sadelik değerine hiç yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

TRT Çocuk kanalında yayınlanan çizgi filmlerin değerler eğitimi bağlamında incelendiği çalışmalarda; çizgi filmlerin içeriğinde değerlere kayda değer bir şekilde yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan araştırma kapsamında ele alınan değerlerin çizgi film içeriklerinde yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Çizgi filmlerin içeriğine bakıldığında değerlere yer veriliyor olmasına karşın sadelik, hoşgörü ve dayanışma gibi önemli görülüp evrensel değerler listesinde yer alan değerlere çok az veya hiç yer verilmediği görülmüştür. TRT Çocuk kanalındaki çizgi filmleri analiz eden Aktepe (2021) de sırasıyla en çok sevgi, yardımlaşma, nezaket, bilimsellik ve yardımsızlık değerlerine rastlamıştır. Onları takiben de sorumluluk, selamlama, paylaşma, dayanışma, aile birliğine önem verme, hoşgörü, saygı, sağlık, temizlik değerleri gelmektedir. Bu değerlere ek olarak seyrek de olsa özgüven, çevre bilinci, kültürü yaşatma, estetik, empati, hakkın bilme ve koruma, tasarruf, özdenetim, cesaret ve kurallara uyma değerlerine rastlamıştır.

Çocukların karşı konulamaz bir hızla karşı karşıya olduğu medyada en çok izledikleri programlardan olan çizgi filmlerde bu değerlerin daha çok ön plana çıkartılıp, önem verilmesi gerekliliği yadsınamaz bir gerçektir. Çocuklar tarafından çok izlenme oranına sahip olan çizgi filmlerde değerlere daha çok yer verilirken; izlenme oranı düşük fakat değerleri ele alan çizgi filmlerin dikkat çekici hâle getirilmesi için çalışmalar yapılabilir. Aileler çocuklarının ne izlediğine dair, izlenen içerikleri denetlemelilerdir. Her ne kadar kültür ve değerlerin aktarımında çizgi filmleri önemli bir araç olsa da çocukların ekranlara fazla maruz kalmaması için süreler yetişkinler tarafından kontrol altında tutulmalıdır. Ailelerin, öğretmenlerin ve yapımcı şirketlerinin bu konudaki farkındalığının artırılması, çocukların karşısına çıkarılan içeriklerin daha kaliteli ve sağlıklı olması yönünden katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

Aktepe, V. (2021). An analysis of cartoons in terms of values education in Turkey. *International Journal of Modern Education Studies*, 5(2), 364-393.

- Arslan, E. (2019). *Erken çocukluk döneminde gelişim*. Eğiten Kitap.
- Arslanoğlu, İ. (2005). Türk değerleri üzerine bir değerlendirme. *Felsefe Dünyası Dergisi*, (41), 67-44.
- Aydın, M. Z. (2010, Nisan). Okulda çalışan herkesin görevi olarak değerler eğitimi. <http://www.degeregitimi.com/makaleler/makaleler.html>. Erişim tarihi: 15.03.2022.
- Aymaz, G. (2018). İletişim araçlarının toplumsal tarihi için bir giriş. *Global Media Journal TR Edition*, 8(16), 124-139.
- Ayrancı, Ü., Köşgeroğlu, N., & Günay, Y. (2004). Televizyonda çocukların en çok seyrettikleri saatlerde gösterilen filmlerdeki şiddet düzeyi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 5(3), 133-140.
- Bahar, H. İ. (2005). *Sosyoloji*. Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu (USAK) Yayınları.
- Cesur, S., & Paker, O. (2007). Televizyon ve çocuk: çocukların TV programlarına ilişkin tercihleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(19), 106-125.
- Dinleyici, M., Carman, K., B., Öztürk, E., & Şahin-Dağlı, F. (2016). Çocukların medya kullanımı ve ebeveynlerin çocukların medya kullanımına ilişkin görüşleri. *Etkileşimli Tıbbi Araştırma Dergisi*, 5 (2), 18.
- Domoff, S. E., Harrison, K., Gearhardt, A. N., Gentile, D. A., Lumeng, J. C., & Miller, A. L. (2019). Development and validation of the problematic media use measur: a parent report measure of screen media "addiction". *Children. Psychology of Popular Media Culture*, 8(1), 2-11.
- Erdem, A. R. (2003). Üniversite kültüründe önemli bir unsur: Değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(4), 55-72.
- Güden Altmış, Z. & Altun, M. (2021). Pırl çizgi filminin değerler eğitimi açısından değerlendirilmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17(38), 5382-5411.
- Gündüz, M., Aktepe, V., & Mertol, H. (2019). Okul öncesi dönemindeki çocuklara vatanseverlik değerini kazandırırken öğretmenlerin kullandıkları etkinliklerin tespit edilmesi. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (19), 387-406.
- Habib, K., & Soliman, T. (2015). Cartoons' effect in changing children mental response and behavior. *Open Journal of Social Sciences*, 3(9), 248.
- Iamurai, S. (2009). Positive cartoon animation to change children behaviors in primary schools. *In International Conference on Primary Education*, 1-6.
- İmamoğlu, A., & Şirin, T. (2011). Televizyon ve internet'te şiddet içeren programların çocuğun ruh dünyasına etkileri. *Ekev Akademi Dergisi*, 46, 38.
- Kale, N. (2007). "Nasıl bir değerler eğitimi". Recep Kaymakcan (Ed.), *Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyumu Bildiriler Kitabı (313-329)*, İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.
- Karakuş, N. (2015). Okul öncesi döneme hitap eden tema içerikli çizgi filmlerin değerler eğitimine katkısı yönünden değerlendirilmesi (Niloya örneği). *Değerler Eğitimi Dergisi*, 12(30), 251-277.
- Kasapoğlu, H. (2013). Okulda değer eğitimi ve hikayeler. *Milli Eğitim*, (98), 97-109.
- Kaymak, N., & Özçelik, A. D. Ö. (2020). Evrensel değerler üzerine bir inceleme: Vikingler çizgi film örneği. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (41), 26-43.

- Kılınç, F. (2013). *Çizgi filmlerdeki temel sosyal değerler: Pepee ve Pocoyo örneği* (Yayın No. 345036) [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi]. YÖK. <https://tez.yok.gov.tr>
- Kumbasar, E. (2011). *Muzaffer İzgü'nün romanlarının değerler eğitimi açısından incelenmesi* (Yayın No. 300398) [Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi]. YÖK. <https://tez.yok.gov.tr>
- MEB (2022). *Değerler eğitimi (Öğretim Programlarında Yer Alan Kök Değerler Temalı Etkinlik Kitabı)*. <https://ogmmateryal.eba.gov.tr/kitap/degerler-egitimi/index.html>. Erişim Tarihi: 12.01.2023.
- Merriam, S. (2018). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. (Selahattin Turan, Çev.). Nobel Yayınları.
- Mustafaoğlu, R., Zirek, E., Yasacı, Z., & Razak-Özdiñler, A. (2018). Dijital teknoloji kullanımının çocukların gelişimi ve sağlığı üzerine olumsuz etkileri. *Addicta: The Turkish Journal on Addiction*, 5, 227–247.
- Mutlu, E. (1999). *Televizyon ve toplum*. Türkiye Radyo Televizyon Kurumu Yayınları.
- Neubaum, G., & Krämer, N. C. (2017). Monitoring the opinion of the crowd: Psychological mechanisms underlying public opinion perceptions on social media. *Media Psychology*, 20(3), 502-531.
- Okuyan, F., Kapçak, B. C., & Sarpkaya, P. Y. (2016). Nitel araştırmada geçerlik ve güvenilirlik. *Adnan Menderes Üniversitesi*, 12, 2018. <http://eytepe.com/2017/10/22/nitel-arastirmalardagecerlik-ve-guvenirlik/>. Erişim tarihi: 27.04.2022.
- OMEP (2011). *Word organization for early childhood education*. <https://omepworld.org/education-for-sustainable-development/>. Erişim tarihi: 13.04.2022.
- Oruç, C., Tecim, E., & Özyürek, H. (2011). Okul öncesi dönem çocuğunun kişilik gelişiminde rol modellik ve çizgi filmler. *Ekev Akademi Dergisi*, (15) 48: 281-297.
- Oyero, O., & Oyesomi, K., O., (2014). Perceived influence of television cartoons on Nigerian children's social behaviour. *Estudos em Comunicação*, 17, 91-1.
- Özer, D., & Avcı, İ. B. (2015). Cartoons as educational tools and the presentation of cultural differences via cartoons. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 191, 418-423.
- Özgener, Ş. (2004). *İş ahlakının temelleri yönetsel bir yaklaşım*. Nobel Yayınları.
- Pandey, A., & Lenka, C., (2020). Impact of cartoon watching on overall development of school going children: A case study in Bhubaneswar city, Odisha. *International Journal of Applied Research*, 6(4), 334-344.
- Robbins, S. (1994). *Örgütsel davranışın temelleri* (Sevgi Ayşe Öztürk, Çev.). Eskişehir ETAM Basım Yayın.
- Sadioğlu, Ö., Turan, M., Dikmen, N., Yılmaz, M., & Özkan, Y. (2018). Değerlerin öğretiminde çizgi filmler: Rafadan Tayfa örneği. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 240-251.
- Sak, R. Şahin Sak, İ.T. Öneren Şendil, Ç., & Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227-250.
- Shah, J., Das, P., Muthiah, N., & Milanaik, R. (2019). New age technology and social media: Adolescent psychosocial implications and the need for protective measures. *Current Opinion in Pediatrics*, 31(1), 148-156

- Shakhmarova, R. R. (2017). Continuous education as the basis of personal development in modern society. *International Research Journal*, 5(59), 85-87.
- Susar-Kırmızı, F. (2014). 4. sınıf Türkçe ders kitabı metinlerinde yer alan değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 12(27), 217-259.
- Şirin, M. R. (2006). *Gösteri çağı çocukları*. İz Yayınları.
- TDK. Türk Dil Kurumu. <https://tdk.gov.tr/>. Erişim Tarihi: 22.02.2023.
- Tezcan, M. (1980). *Çocuk ve eğitim*. TED Yayınları.
- Toksoy, N., & Sapasağlam, Ö. (2019). *Okul öncesi dönem çizgi filmlerinin UNESCO yaşayan değerler eğitimi programı (LVEP) açısından incelenmesi* [Examination of preschool cartoons in terms of UNESCO living values education program (LVEP)]. 6. Uluslararası Okul Öncesi Eğitimi Kongresi (539-548), Kafkas Universty.
- Turp Özdemir, Z. (2020). *Türkiye'de çocuk kanallarında yayınlanan çizgi filmlerin değerler eğitimi açısından incelenmesi ve bu çizgi filmlerin Türkçe öğretimine katkısı*. (Yayın No. 636639). [Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi]. YÖK. <https://tez.yok.gov.tr>
- Tüzün, Ü. (2002). Gelişen iletişim araçlarının çocuk ve gençlerin etkileşimi üzerine etkisi. *Düşünen Adam*, 15(1), 46-50.
- Ulusoy, K., & Dilmaç, B. (2018). *Değerler eğitimi*. Pegem Akademi.
- UNESCO (2013). United Nations Educational Scientific and Cultural Organization. <https://www.unesco.org/en>. Erişim tarihi: 22.01.2023
- Üstündağ A., & Şenol F. B. (2021). Çizgi filmlerde yer alan şiddet ve korku öğelerinin incelenmesi: TRT çocuk kanalı örneği. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 12(1), 173-188.
- Yağlı, A. (2013). Çocuğun eğitiminde ve sosyal gelişiminde çizgi filmlerin rolü: Caillou ve Pepee örneği. *Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(10), 707-719.
- Yaşar, M., & Paksoy, İ. (2011). Çizgi filmlerdeki saldırgan içerikli görüntülerin, çocukların serbest oyunları sırasındaki saldırganlık düzeyine etkisi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (20)2: 279-298.
- Yener, Y. Yılmaz, M., & Şen, M. (2021). Çizgi filmlerde değer eğitimi: TRT çocuk örneği. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 7(2), 114-128.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yorulmaz, B., & Tanrıverdi, M.Z. (2015). Din ve değerler eğitimi açısından Keloğlan çizgi filminin değerlendirilmesi. *Diyanet İlmî Dergisi*, (3), 127-143.

Extended Abstract

Introduction

With technological developments, technology has become an indispensable part of our daily lives in recent years. This importance was increased especially during the COVID-19 pandemic, which

made technology mandatory for both adults and children. The television was the first means by which children interacted. There is an abundance of content that we can group as useful or useless broadcast on television channels. Entertainment programs and cartoons prepared for children and already broadcasts are featured on the channels. On the other hand, the content watched by children aged 36-72 months who remember what they see and hear should be carefully prepared, because children can believe that everything they see is real, their margin of error is higher than adults.

The fact that preschool children receive their values-oriented education at an early age is an opportunity for them to internalize and apply values education. Considering that children spend most of their time watching cartoons, cartoon channels are a qualified resource for providing values education. For this reason, how much importance cartoons attach to values education and how often they are used in their content has created a research topic worth examining. When the literature is examined, it is seen that there is research on whether values education are included in cartoons, which are content prepared for children. Yorulmaz and Tanriverdi (2015) concluded in their study that the content of the cartoon named "Keloğlan" includes values education. In 2013, Kılıncı (2013) saw that values education was included in the cartoons named "Pepee and Pocoyo". Karakuş (2015) examined the cartoon named "Niloya" and saw that values education was included as a result. Yener et al. carried out studies on the most watched cartoons by children, which were broadcast on TRT Child channel in 2021. They concluded that the cartoons they examined were appropriate in terms of values and included values in their content.

In this ongoing study, the content of the most watched episodes of the cartoons named "Smart Rabbit Momo" and "Pırlı" broadcast on the TRT Children's channel for children aged 36-72 months was focused on how much space was given to values education, and if so, what values were tried to be imparted to children within the scope of values education. In this research, it was aimed to examine whether the cartoon content broadcast on the TRT Children's channel, which is prepared for children aged 36-72 months, contains values education. Within the scope of this study, "How much space is given to values education in the cartoons named "Smart Rabbit Momo" and "Pırlı", watched by children who are prepared for children aged 36-72 months, broadcast on the TRT Children's channel?" the answer to the question has been sought.

Method

The study was designed in accordance with the principles of qualitative research design. The 10 episodes of the cartoons named "Smart Rabbit Momo" and "Pırlı", which are broadcast on the daily broadcast stream on the TRT Children's channel, are the most watched by children on the YouTube platform, and a total of 20 episodes constitute the working group of the research. The cartoons in question were selected by paying attention to the fact that they are cartoons that are still being published when the field is examined in the summer and that they have not been examined in terms of previously determined values. Document analysis, one of the qualitative research methods, was used in this study. Within the scope of the research, the most watched episodes of the cartoons named "Smart Rabbit Momo" broadcast on the TRT Children's channel were determined by children via the YouTube platform.

Data were obtained by conducting examinations on which values were included in the content of the determined sections according to the values education list determined by the Ministry of National Education and UNESCO. The values determined by the Ministry of National Education and UNESCO are as follows; it is justice, friendship, honesty, self-control, patience, love, responsibility,

respect, cooperation, freedom, happiness, humility, peace, patriotism, benevolence, tolerance, unity, and simplicity. The study data were analyzed using the content analysis method.

The concept of 'validity' in studies organized in a qualitative design has been defined as presenting the existing with all its reality and impartially (Yıldırım & Şimşek, 2011). Explaining and describing in detail how the researcher reached the results while conducting a qualitative study was also expressed as the strongest validation method (Okuyan & Kapçak, 2016). Therefore, in this research, the analysis stages and themes are explained in detail. Variation, participant confirmation or peer confirmation can be used to ensure reliability (Yıldırım & Şimşek, 2011). Each video in this research was watched twice by two researchers and matched with the determined codes and themes, and then the results were compared to ensure the reliability of the research. Ethics committee approval was not required as no data were collected from living creatures within the scope of this study.

Findings, Discussions and Conclusion

In the current research, it was investigated whether the cartoons broadcast on the TRT Children's channel contain the core values determined by the Ministry of National Education and UNESCO. For the research, the 10 most watched episodes of the cartoons "Smart Rabbit Momo" and "Pırl", which are still being broadcast on the TRT Children's channel, from the YouTube platform were taken into consideration for review.

It has been observed that the examined cartoons contain the values investigated in a remarkable way in the content of the section. It was concluded that a total of 91 values were included in the 10 most watched episodes of "Smart Rabbit Momo", while 93 values were included in the 10 most watched episodes of Pırl. While it is seen that the most value of cooperation is given in the sections belonging to "Smart Rabbit Momo", the conclusion has been reached that the least value of justice and humility is given. Similarly, Yener et al., examined values education in the cartoons they made on the TRT Children's channel in 2021, and in addition, it was found that the values of honesty, freedom, peace, patriotism, and simplicity were not included in the content of the section. In the cartoon named "Pırl", which was examined, it was seen that the values considered similar to the "Smart Rabbit Momo" were included. It was concluded that while the most patriotic values and elements are included in the 10 most watched episodes on the YouTube platform, the least values of friendship, honesty, tolerance, and simplicity are included. Since the episodes named "Çanakkale and Republic Day" are among the most watched episodes, it can be expected that the value of patriotism appeared more prominently.

Karakuş (2015) examined the cartoon named "Niloya" and identified 157 values in the 18 sections he examined. Kaymak and Öğretir Özçelik (2020) examined the existence of universal values determined by UNESCO in the cartoon "Vikings", and it was concluded that while the highest value of love was included, the value of simplicity was omitted. Yorulmaz and Tanrıverdi (2015) examined the cartoon called "Keloğlan" in the broadcast stream of TRT Children's channel in terms of values education and concluded that it was successful in conveying cultural values. Sadioğlu et al. (2018) examined the cartoon called "Rafadan Tayfa", which was broadcast on TRT Children's channel, in the context of values, it was seen that the content mostly included benevolence, solidarity and scientificity. They concluded that the values of justice, honesty, hospitality, tolerance, and aesthetics were at least included. When Özer and Avcı (2015) examined the cartoon named "Pepee" and found that Turkish cultural values were included, as well as national and religious values and clothes. Kaymak and Öğretir Özçelik (2020) examined the existence of universal values determined by UNESCO (2013) in the

cartoon called "Vikings", while it was seen that the value of love was given the most; It was concluded that the value of simplicity was not included at all.

In the studies in which the cartoons broadcast on TRT Children's channel are examined in the context of values education; It has been concluded that values are given a significant place in the content of cartoons. It has been concluded that the values discussed within the scope of the research are included in the contents of the cartoons. When we look at the content of the cartoons, although values are included, it is seen that there is little or no place for the values in the list of universal values, such as simplicity, tolerance, and solidarity. Analyzing the cartoons on TRT Children's channel, Aktepe (2021) also found the values of love, cooperation, kindness, scientificity and benevolence the most, respectively. These are followed by the values of responsibility, greeting, sharing, solidarity, giving importance to family unity, tolerance, respect, health, and cleanliness. In addition to these values, although rarely, he encountered the values of self-confidence, environmental awareness, keeping culture alive, aesthetics, empathy, knowing and protecting the right, saving, self-control, courage and obeying the rules.

When looking at the content of the cartoons, although values are included, it has been seen that little or no place is given to the values that are considered important and included in the list of universal values, such as simplicity, tolerance, and solidarity. It is an undeniable fact that these values should be brought to the forefront and given importance in cartoons, which are one of the most watched programs in the media, where children are faced with an irresistible speed. While values are given more space in cartoons that have a high viewing rate by children; studies can be made to make cartoons that have a low viewing rate, but that address values, remarkable. Parents should control the content of the programs that their children are watching.

Yayın Etiği Beyanı

Bu araştırmada canlılardan veri elde edilmediği için herhangi bir etik kurul onayına ihtiyaç duyulmamıştır. Bu araştırmanın planlanmasından, uygulanmasına, verilerin toplanmasından verilerin analizine kadar olan tüm süreçte "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler" başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Bu araştırmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamıştır. Bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Bu araştırmada birinci Yazar %50 ve İkinci Yazar %50 oranlarda katkı sağlamıştır.

Çatışma Beyanı

Araştırmanın yazarları olarak 'Akıllı Tavşan Momo' ve 'Pırlı' çizgi filmleri ile bu çizgi filmlerin yayınlandığı TRT kanalı ve eski bölümlerin yayınladığı YouTube platformu ile herhangi bir çıkar/çatışma beyanımız olmadığını ifade ederiz.